Rok V^ty Nr. 14. Kraków, dnia 21 Sierpnia. Rok 1877.

Wychodzi w Krakowie
co tydzień przez czas pory zdrojowo-kąpielowéj.

Biuro Redakcyi i Administracyi
W KRYNICY
w c. k. Zakładzie Zdrojowym.

Prenumeratę miejscową przyjmuje Administracya „**Czasu**" w Krakowie, gdzie także dostać można pojedynczych Numerów „**Krynicy.**"

KRYNICA

Tygodnik poświęcony ojczystym Zakładom zdrojowo-kąpielnym.

Redaktor
Dr. MICHAŁ ZIELENIEWSKI
Lekarz Rządowy c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy.

Prenumerata wynosi
w Krakowie na miejscu 1 złr.
w Monarchii austryacko-węgierskiéj z przesyłką pocztową . . . . . 1 złr. 20 c.
Numer pojedynczy . . . — 6 „

Należytość za prenumeratę lub za umieszczenie ogłoszeń odsyłać należy **franco** do **Biura Administracyi.**

O BOROWINIE LEKARSKIÉJ

z poglądem na

KĄPIELE BOROWINOWE

udzielane w Krynicy,

skreślił

Dr. Zieleniewski.

Geograficzne rozszerzenie torfowisk.

(Ciąg dalszy).

Wymienione powyżéj torfowiska odnosiły się po największéj części do borowiny nielekarskiéj. Najpiękniejsze przykłady borowiny mineralnéj (któréj cechy i własności poniżéj opiszemy), czyli ściśléj mówiąc borowiny lekarskiéj, znajdują się w Franzensbadzie, Marienbadzie, Reinerz, Teplitz, Schönau, w Elster i w wielu innych miejscach wód żelezistych dostarczających; a z pomiędzy naszych miejscowości: w Krynicy, w Tyliczu i w sąsiednich wioskach, jakoto: w Złockiém, w Szczawniku i Jastrzębiku. We wszystkich tych wsiach i w innych, gdzie szczawy żeleziste znachodzimy, można napotykać przy nich tak zwane od ludu *„szczawne młaki"* szczawne łąki, a na nich czasami bogate pokłady lekarskiéj borowiny. Poprzestaniemy tu tylko na wyliczeniu bliżéj przez nas poznanych.

I. W Krynicy.

1. Tak zwana łąka torfowa, w samym Zakładzie po za staremi łazienkami. Materyał dziś już wyczerpany, a miejsce samo pod budowę nowych łazienek zajęte.

2. Dolinka na szczycie góry zdrojowéj „Wirch pole" dawniéj, dzisiaj „Michasiową" nazwana, któréj torfowisko rozległe, mniéj więcéj jeden mórg, dawało miejscami 3—6 stóp głębokie pokłady znamienitéj górskiéj borowiny. Materyał ten od r. 1864 używany był w Krynicy na kąpiele borowinowe, a rozbiorem jego chemicznym zajmował się Dr. Stopczański, Prof. chemii patologicznéj przy Uniw. Jagiell. w Krakowie.

3. Miejscami znajdujemy torf na nowym oddziale spacerów „Janówką" zwanych, mianowicie na spadzistości wschodnio-północnéj tu przylegającéj góry zdrojowéj.

4. Niezbywało również na pomniejszych łączkach torfowych w innych miejscach Krynicy, tak na dworskim, jakoteż na gminnym obszarze; jednak namienione łączki borowinowe tutaj już zużyte i spożytkowane zostały.

II. W Tyliczu.

Na gruntach miasteczka Tylicza, milę od Krynicy odległego, mianowicie na miejscowości zwanej „Suchowne", tudzież na tak zwanych rolach „Hamernickiéj i Wawkowskiéj" znajduje się torfowisko, 14 morgów obszaru mające, które zaległo podnóże sąsiedniego olesionego wzgórza, rozciągając się od zachodu ku wschodowi. Podmokła ta miejscowość zaledwo nędznego pastwiska dostarczająca i to tylko po jego brzegach, przedstawia czystą i jednostajną ziemię torfową, lekką, snadno w bryłki w rękach ugnieść się dającą, barwy ciemno-brunatnéj, które na powietrzu nieco bledszy kolor przybierają. Warstwy téj borowiny co do swéj grubości niejednakowe, dochodzą od pół do 1 metra. Tutejsze torfowisko przedstawia dla profana uderzające zjawisko, to jest tak silną i dobrowolną emanacyę gazów (prawdopodobnie kwasu węglowego a może i gazu bagiennego), iż ze świeżo zakopanego tutaj dołeczka, po nalaniu do niego wody, takowa niemal natychmiast niby wrze i kipi, unosząc ponad swą powierzchnią wielkie bańki gazowe, z najwyraźniejszym szelestem w powietrzu pękające. Zbierającą się tutaj w sztucznych lub naturalnych zagłębieniach wodę, niecechuje smak szczawom właściwy, lubo tego rodzaju woda mocno rdzawy kolor przybiera. Z namienionéj borowiny obecnie udzielane bywają kąpiele borowinowe w Krynicy.

III. We wsi Złockie.

Pomiędzy ornemi gruntami włościańskiemi, w szczerém polu, w miejscu od ludu *„suchemi zdrojami"* zwaném, napotykamy torfowisko, dzisiaj więcéj osuszone jak wilgotne; przynajmniéj podczas naszego zwiedzania (było to $^{19}/_{9}$ 1862), podczas suchéj i bardzo pięknéj jesieni, takiém się przedstawiało, miernie obszerne, raczéj ziemię torfową i próchnicę przedstawiające, tuż obok okwite ślady tufu czyli osadu żelezisto-wapiennego, skupiającego przyległe trawy i ich korzenie, obok tak zwanych od ludu suchych szczaw, to jest przepadłych zdrojów szczawy żelezistéj. Tutejsza borowina przedstawia się jako ziemia torfowa wilgotna, brunatna; gnieciona w rękach łatwo zlepia się w bryłki, w niéj resztek organiczno-roślinnych niewiele. Warstwy téj borowiny niegłębokie (1—1$^1/_2$ st.); w miejscach niżéj położonych wydobywają się tutaj liczne pęcherzyki gazowe, a opodal sączy się odrobina słabéj szczawy żelezistéj. Po-

wyżéj tak zwanych suchych zdrojów napotykamy mniéj borowiny, a więcéj ziemi torfowéj osuszonéj, przeciwnie zaś poniżéj zdrojów są obszerniejsze i głębsze warstwy borowiny.

IV. We wsi Szczawnik.

Na tak zwanéj od ludu szczawnéj łące, kilka morgów wynoszącéj, po za cerkwią tutejszą, jest bardzo okwite źródło szczawy żelezistéj, ujęte kadłubkiem i od ludu dla swego miłego orzeźwiającego smaku, od niepamiętnych czasów wielce lubione i używane *). Tryszczy ono na szeroko rozszerzonéj równinie wspomnioną łąkę stanowiącéj, a odpływając małoco pogłębionym rowkiem, w porze topnienia śniegów lub wezbrania zdroju po długich deszczach, rozlewać się ono musi szeroko na łące, czego wyraźne ślady na osadach sąsiedniéj darni napotykamy. Okwitość odpływającéj wody ze szczawnego zdroju, niskie, z małém pochyłém położeniem gruntu, na którym owa łąka się przedstawia, pokład spodni, miejscami już na sztych łopaty pod darniem widoczny, jako glinka iłowata, trudno wodę przepuszczająca; nie częsta sianożęć z powodu rzadkiego tutaj suchego lata, tego rodzaju gospodarskiemu zatrudnieniu sprzyjającego; a sam plon dla karmy krów i koni niezdatny, chyba tylko ze szkodą ich zdrowia, a przeto po największéj części nie koszony, dostarcza okwicie warunków do tworzenia się borowiny łąkowéj rzeczywiście lekarskiéj, bo leczniczemi istotami przyległego mineralnego zdroju przejętéj. Jakoż wszędzie tu pod darnią napotykamy $^1/_2$—1 stopy grube pokłady torfu włóknistego, z ogromną ilością resztek niezbutwiałych jeszcze traw i ich korzeni, a obszar tutejszego torfowiska rozległ się szeroko po obu stronach odpływającéj szczawy żelezistéj. Tę to wraz z powyżéj opisaną ze Złockiego borowiną, analizował chemicznie Członek Tow. Nauk. Krak., ś. p. Adolf Aleksandrowicz **).

(C. d. n.)

WSPÓŁCZESNY RUCH GOŚCI
w zdrojowiskach krajowych.

			osób
W Ciechocinku	od otwarcia Zakładu do	3 Sierp.	2218.
W Iwoniczu	„ „ „ „	20 Lipca	1240.
W Krynicy	„ „ „ „	13 Sierp.	2047.
W Lubieniu	„ „ „ „	30 Czerw.	219.
W Rabce	od otwarcia Zakładu do	19 Lipca	389.
W Szczawnicy	„ „ „ „	1 Sierp.	2135.
W Swoszowicach	„ „ „ „	24 „	104.

*) Najpierwszą wiadomość o zdroju w Szczawniku podał do wiadomości publicznéj zasłużony prof. Zeischner, w swojéj rozprawie „Opis geologiczny Szczawnicy i Szlachtowéj", zamieszczonéj naprzód w „Pamiętniku farmaceutycznym" wydawanym w Krakowie przez prof. Sawiczewskiego, a następnie o wiele pomnożoną w „Roczniku Wydziału Lekar. U. J." Kraków 1840. T. III. str. 36.

**) Wypadki z rozbioru borowiny wspomnionéj przez Aleksandrowicza dokonanego, znaleźć można w rozprawie Dra Zieleniewskiego: „Treść sprawozdania o Krynicy za rok 1862." Kraków 1863. str. 15, tudzież w „Tygodniku Lekarskim". Warszawa. 1863. Nr. 11 i 12.

KORESPONDENCYE ZE ZDROJOWISK KRAJOWYCH.

Krynica 14 Sierpnia.

Gdy pożegnać się już musimy z odczytami pana Schmitta i gdy dawno przebrzmiało ostatnie echo mazura, tak ochoczo tańczonego na zabawie w Łazienkach, jedynéj, jaka w tym roku liczniejszém zebraniem cieszyć się mogła — pojawia się tu w samą porę pan Rychter, zasłużony weteran trzech głównych scen polskich. Przybycia jego bowiem z upragnieniem tu czekano, raz, że zdrojowisko tutejsze nie pozwala swym gościom skarżyć się na zbytnią rozmaitość w rozrywkach, powtóre, że przy powszechném zamiłowaniu do sceny, wszyscy z żalem wspominają wieczory tak wesoło przed laty trzema spędzane w dawnéj krynickiéj arenie teatralnéj, którą umyślnie na ten cel ś. p. Adam hr. Skorupka z niemałym kosztem dla towarzystwa dramatycznego krakowskiego tutaj wystawił. Po uszkodzeniu takowéj przez wypadki elementarne, a zarządzoném następnie z wyższego polecenia całkowitém rozebraniu tegoż budynku, brak odpowiedniego lokalu niejedno już grono artystów od Krynicy odstraszył. Pan Rychter dopiero dowiódł tego roku, że wszelkie trudności zwalczyć może dobra wola i wytrwałość. Zamierzając rozweselić tutejsze towarzystwo sześcioma przedstawieniami dramatycznemi, a nieznalazłszy do tego prawie żadnych scenicznych urządzeń, z „Chodnika krytego" zaimprowizował salkę dla widzów i scenę, na któréj od 8 b. m. wraz z pp. Terenkoczemi rozpoczął swe pożądane występy. Jak wszędzie i zawsze, tak i tutejsza publiczność, żywe składa dowody swéj szczeréj sympatyi dla tego rodzaju pożytecznych rozrywek, a chciwém rozkupywaniem biletów wywdzięcza się za trudy artystów-gości. Zbyteczném byłoby rozwodzić się nad grą takiej powagi dramatycznéj, jaką oddawna wszyscy uznają w osobie p. Rychtera; podnieść tu tylko musimy, że każdy jego występ podwójny podziw wzbudzić musi, gdy się uwzględni okoliczności tak dla artysty nieprzychylne, jak rażąca swą nieodpowiedzialnością scena, szczupłość miejsca w „Chodniku", oraz bliskość widzów, zarówno dla nich jak i artystów niemiła. Nie zważając na te niedogodności, wynikłe jedynie z nieodpowiedniego lokalu, publiczność zapełniła salę po brzegi na obu pierwszych wieczorach w d. 8 i 11 b. m, zajętych trzema jednoaktowemi komedyjkami.

KRONIKA WIADOMOSCI BIEŻĄCYCH
O ZDROJOWISKACH KRAJOWYCH.

Krynica. W dniu 18 b. m., jako w rocznicę urodzin **Jego Cesarsko Królewskiéj Apostolskiéj Mości Najjaśniejszego Pana,** odprawioném zostało w kaplicy tutejszego Zakładu zdrojowego uroczyste nabożeństwo z odśpiewaniem „*Te Deum*" wobec c. k. Władz miejscowych, a przy bardzo licznym udziale gości kąpielowych.

Główny Redaktor *Dr. Michał Zieleniewski.*
Redaktor odpowiedzialny *Józef Łakociński.*

XI. LISTA GOŚCI

przybyłych do c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy

od dnia 6go do 13go Sierpnia 1877 r.

1023.	Myśliwiec Bogumiła, obyw. z Z. Myśliwiec z Krakowa	osób	2	przybył	5	Sierpnia	pod Trąbką Nr. 9.
1024.	Gobel Majer, kupiec z Ujchala (Węgry)	„	1	„	6	„	u L. Braunfelda.
1025.	Jełowicki Adolf, właś. dóbr z Król. polsk.	„	1	„	6	„	w Hotelu Warszawskim.
1026.	Dąbrowski Walenty, obywatel „ „	„	1	„	6	„	pod Kosynierem.
1027.	Leska Matylda, żona urzęd. z córką z Sosnowca	„	2	„	6	„	pod Kurkiem.
1028.	Kossakowska Bronisława, obyw. z córką z Król. Polskiego	„	2	„	6	„	pod Białym Orłem.
1029.	Kodrębska Barbara, obyw. z Michaliną Komorowską, kuzyną Lustawiecką i sługami z Kr. Polskiego	„	5	„	6	„	pod Zamkiem Nr. 15, 16.
1030.	Fryczowa Emilia, żona rejenta z synem i sługą z Kr. Pol.	„	3	„	6	„	pod Trąbką N. 15, 16.
1031.	Wierzbicka Helena, żona aptekarza z Kielc	„	1	„	7	„	„ „ „ „ „
1032.	Zakrzewski[s] Janusz, właś. dóbr z W. X. Poznańskiego	„	1	„	7	„	w Hotelu Warszawskim.
1033.	Warchałow ka Zofia, żona adjunk. sąd. z siostrą z Pilzna	„	2	„	7	„	w Łazienkach Nr. 4.
1034.	Goldschmit Józef, adwok. z żoną, Cecylią Gębicką i sługą z Warszawy	„	4	„	8	„	w Hotelu Warszawskim.
1035.	Łukaszewska Emilia, wdowa po c. k. konsyl. z Tarnowa	„	1	„	8	„	„ „ „
1036.	Skrzyński Adam, właś. dóbr z Kobylanki	„	1	„	8	„	„ „ „
1037.	Sobieszczański Antoni, adw. z żoną i sługą z Kr. Polsk.	„	3	„	8	„	u Kowalewskiego.
1038.	Przyłęcki Antoni, obyw. z sługą z Luchodziona	„	2	„	8	„	„ „
1039.	Kłodziński Adolf, sędzia apel. z żoną z Warszawy	„	2	„	8	„	w Hotelu Seiferta.
1040.	Grabkowska Teodozya, wł. d. z J. Woźniakowską z Kr. Pols.	„	2	„	8	„	„ „ „
1041.	Fiala Amalia, żona pułkown. z matką Karoliną Sporn z Węgier	„	2	„	8	„	„ „ „
1042.	Witkowska S., obyw. z Maryą Krawczyńską z Warszawy	„	2	„	8	„	w Hotelu Warszawskim.
1043.	Jaźwińska Kamila, wł. d. z córk. i J. Arkurzewską z Warszawy	„	5	„	8	Sierpnia	w hotelu Seiferta.
1044.	Wosiński Józef, wiceprezes sądu okr. z Kr. Polsk.	„	1	„	8	„	w Hotelu Warszawskim.
1045.	Riegelhaupt Dorota, kupcowa z Now. Targu	„	1	„	8	„	u Hany Schleibera.
1046.	Birnbaum N., kupcowa ze Lwowa	„	1	„	8	„	„ „ „
1047.	Wodzińska Anna, obyw. z Nowego Sącza	„	1	„	8	„	pod Zamkiem N. 22, 23.
1048.	Łaciak Zofia, obyw. z córką „ „	„	2	„	8	„	„ „ „ „ „
1049.	Wierzbowski Józef, b. urzęd. z Warszawy	„	1	„	8	„	pod Orłem N. 11.
1050.	Chełmicki Wojciech, wł. dóbr z żoną z W. X. Pozn.	„	2	„	8	„	pod Kosynierem.
1051.	Łukowski Błażej, wł. dóbr z żoną z Kr. Polsk.	„	2	„	8	„	u M. Luksa.
1052.	Schlesinger Michalina, żona inżyn. z Warszawy	„	1	„	8	„	pod Trąbką Nr. 17.
1053.	Boskowitz Józef, optyk z Krakowa	„	1	„	8	„	w Kramie N. 4.
1054.	Bejer B., tokarz z Krakowa	„	1	„	8	„	„ „ „
1055.	Kliszewski Ignacy, literat z Krakowa	„	1	„	9	„	u Cizika.
1056.	Wyszyńska Genowefa, żona Dra Med. z córką i Wiktoryą Gawkowską z Ekateryenburgu	„	3	„	9	„	u Eisa.
1057.	Siedlewska Zofia, obyw. z córkami z Warszawy	„	3	„	9	„	„ „
1058.	Szanowski Aleksander, kapitalista ze Lwowa	„	1	„	9	„	w Hotelu Warszawskim.
1059.	Kowalska Władysława, córka inżyniera z Łęczyna	„	1	„	9	„	„ „ „
1060.	Kunz Karol, prof. z Jozefiną Kunz z Loeben	„	1	„	9	„	„ „ „
1061.	Bogdanowicz Malwina, właś. dóbr. z 2ma synami i sługą z Czuchrowa	„	4	„	9	„	pod Ułanem.
1062.	Nowakowski Seweryn, urzędnik ze Lwowa	„	1	„	9	„	pod Cisem.
1063.	Witz Justyn, student z Sambora	„	1	„	9	„	pod Opatrznością.
1064.	Zajkowski Zenon, urzędnik z Radomia	„	1	„	9	„	pod Białą Różą.
1065.	Lampel Abraham, kupiec z Nowego Sącza	„	1	„	8	„	pod Łososiem.
1066.	Lieblich Leni, kupcowa z Krakowa	„	1	„	8	„	„ „
1067.	Offner Eleonora, „ z Wadowic	„	1	„	10	„	pod Białą Różą.
1068.	Henigsahl Nahe, „ z Warszawy	„	1	„	10	„	pod Łososiem.
1069.	Aszkenasy Chaje, kupcowa z Zamościa	„	1	„	10	„	„ „
1070.	Golinger Jenty, „ z córką z Rusza	„	2	„	10	„	„ „

1071.	Miczyńska Katarzyna, żona aptek. z 2 synami z Wieliczki	osób 3	przybył	10	Sierpnia	pod Łososiem.
1072.	Schneier Róża, kupcowa z sługą z Drohobycza	„ 2	„	8	„	u M. Kaila.
1073.	Sułowska Karolina, obyw. z familią i Wandą Garbolewską z Rystka dużego	„ 4	„	9	„	pod Zamkiem. Nr. 4.
1074.	Lankiewicz Kajetan, komis straży skarb. z Bóbrki	„ 1	„	10	„	pod Sobieskim.
1075.	Filarski Albert, ks. prof. Uniw. ze Lwowa	„ 1	„	10	„	w Hotelu Warszawskim.
1076.	Wierzchlejski Roman, adwokat z Warszawy	„ 1	„	10	„	„ „ „
1077.	Wojciechowski Romuald, wł. dóbr z Wielopola	„ 1	„	11	„	„ „ „
1078.	Bystry Karolina, obyw. z siostrą Ewą Rokosowską z Kr. P.	„ 2	„	11	„	„ „ „
1079.	Trunczyńska Blanka, żona nacz. kol. z dziec. i sł. z Przemyśla	„ 3	„	10	„	pod Trąbką Nr. 13.
1080.	Frada Helena, kupcowa z Münzk	„ 1	„	9	„	u Frenzla.
1081.	Wiśniewska Felicya, żona urzęd. pryw. z Zbaraża	„ 1	„	8	„	pod Gwiazdą.
1082.	Dr. Dietrich Henryk, chemik górniczy z Pribram	„ 1	„	2	„	pod Topolami Nr. 9.
1083.	Dr. Olszewski Karol, prof. Uniw. Jag. z Krakowa	„ 1	„	11	„	pod Szwajcarem Nr. 7.
1084.	Tertil Klotylda, siostra komis. pow. z bratanką z N. Sącza	„ 2	„	11	„	w Łazienkach Nr. 12.
1085.	Hr. Coloredo Józef, wł. dóbr z żoną z Wiednia	„ 2	„	11	„	pod Gwiazdą.
1086.	Winnicki Hipolit, właś. dóbr ze Lwowa	„ 1	„	11	„	„ „
1087.	Librowska Helena, obyw. z córką i sługą z Krakowa	„ 3	„	12	„	pod Orłem N. 8, 9.
1088.	Wolkenfeld Jette Leib, kupcowa ze sługą z Frysztaku	„ 2	„	12	„	u Sal. Brauna.
1089.	Więckowska Magdalena, obyw. z córką z N. Sącza	„ 2	„	13	„	u Cizika.
1090.	Machalski Henryk, inżynier ze Lwowa	„ 1	„	13	„	„ „
1091.	Chlebowska Kamila, obyw. z córką Ksawerą, Maryą Michałowską i sługą z Krakowa	„ 4	„	13	„	pod Litwinką.
1092.	Chlebowski Stanisław, artysta malarz z Paryża	„ 1	„	13	„	„ „
1093.	Mikułowska Emilia, obyw. z córką i synem z Krakowa	„ 3	„	13	„	u Cizika.

Razem rodzin 71 czyli 166 osób.

Pozostało z poprzedniéj listy „ 1022 „ 1921 „

Od otwarcia Zakładu było razem rodzin 1093 czyli 2047 osób.

Krynica dnia 13 Sierpnia 1877.

Franciszek Wagner,
polit. inspektor zdrojowy.

W drukarni „CZASU“ w Krakowie. Nakładem c. k. Zarządu Zakładu Zdrojowego w Krynicy. Rządca drukarni *Józef Łakociński.*